

NEMZETI JELKÉPEINK A VÉDJEGYJOGBAN – II. RÉSZ*

V. Nemzeti jelképeink és a védjegyek kapcsolata – hatályos jogunk alapján

5.1. A Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja – a tanulmány 4.13. pontjában összefoglalt, a 2009. évi XXVII. törvény indokolásában kifejtett megfontolások alapján – jelenleg a következőképpen rendelkezik a PUE 6ter cikkének hatálya alá tartozó jelképek védettségéről, vagyis az erre vonatkozó feltétlen kizáró okról:

„(2) Ki van zárva a védjegyoltalomból a megjelölés,

a) ha az ipari tulajdon oltalmára létesült Párizsi Uniós Egyezmény 6ter cikkének (1) bekezdésében felsorolt jelzések bármelyikéből áll, vagy azt tartalmazza, feltéve, hogy az ilyen jelzést az említett 6ter cikk (3) bekezdése szerint közölték.”

Ehhez kapcsolódik a Vt. 3. §-ának (3) bekezdése, amelynek hatályos változata kimondja, hogy „[a]z illetékes szerv hozzájárulásával védjegyoltalomban részesülhet az a megjelölés, amelynek a (2) bekezdés a) ... pontjában meghatározott jelzés csupán elemét képezi”.

Noha védjegyjogunk a Vt. e jelenleg is hatályos rendelkezéseivel került a legközelebb ahhoz, hogy megfeleljen – a feltétlen kizáró okok szabályozása körében – a PUE 6ter cikkének, és noha a 2009. évi XXVII. törvény egyik deklarált célja e tárgyban éppen a PUE 6ter cikkével való teljes összhang megteremtése volt,⁵⁹ néhány szál még mindig elvarratlannak tűnik. Mindenekelőtt szembeötlő, hogy a Vt. a feltétlen kizáró ok alkalmazásának feltételül szabja, hogy az érintett jelzést a PUE 6ter cikkének (3) bekezdése szerint közöljék. A PUE 6ter cikkének (3)(a) bekezdése értelmében az unió országai az állami jelzések védettségére vonatkozó rendelkezések „alkalmazása érdekében” valóban megállapodtak abban, „hogy a Nemzetközi Iroda útján kölcsönösen közlik azoknak az állami jelvényeknek, valamint hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyeknek és bélyegeknél [fémjelzéseknek] a jegyzékét, amelyeket feltétlenül vagy meghatározott korlátok között e cikk [azaz a 6ter cikk] védelme alá kívánnak helyezni”, ez a közlés azonban „az állami zászlók tekintetében nem kötelező” (lásd e tanulmány 2.14. pontját is). A Vt. 3. §-a (2) bekezdése a) pontjának utolsó fordulata – a jelzések közlésére mint a kizáró ok alkalmazásának feltételére utaló szövegrész – mindazonáltal természetesen nem értelmezhető úgy, hogy az a PUE magyarországi érvényesülésének sérelmével járjon.

* A tanulmány első része az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2012. áprilisi számában jelent meg. A fejezetek, az alpontok és a lábjegyzetek számozása folyamatos, az I. részben használt rövidítéseket a II. rész is átveszi.

⁵⁹ L. a tanulmány 4.13. pontját és a 2009. évi XXVII. törvény indokolásának ott idézett részét.

Következésképpen a Vt.-ben rögzített feltétel is csak akkor „lép be”, amikor a PUE 6ter cikke szerint is feltétele a védettség beállításának a jelzés kölcsönös közlése a tagországok között. Ahol a védettséghez a PUE 6ter cikke sem követeli meg a közlést (azaz az állami zászlóknál), ott a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontjában található – említett – fordulat alapján sem lehet ez a feltétele a kizáró ok alkalmazásának. Állami zászlóból álló vagy azt tartalmazó megjelölésre a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerinti kizáró okot tehát akkor is alkalmazni kell, ha az érintett állami zászlót a PUE 6ter cikkének (3) bekezdése szerint nem közölték. Ez az értelmezés biztosítja belső jogunk („a magyar jog”) és a nemzetközi jog – vagyis a Vt. és a PUE – összhangját, amit az Alaptörvény Q) cikkének (2) bekezdése is megkövetel. Az Alaptörvény 28. cikke pedig általános jogértelmezési és jogalkalmazási követelményül állítja, hogy a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék, feltételezve azt is, hogy „a józan észnek és a közjónak megfelelő ... célt szolgálnak”. Emellett a Vt. 3. §-a (2) bekezdése a) pontjának az előzőekben vázolt értelmezése mellett szól a nemzetközi jog és a belső jog normakonfliktusainak rendezésére irányuló *favor conventionis* elv, illetve az ún. *Matter*-doktrína. Az előbbi szerint a belső jog értelmezése során a nemzetközi joggal való összhangot megteremtő változatnak kell elsőbbséget adni,⁶⁰ az utóbbi pedig azt jelenti: „vélelmezni kell, hogy a törvény nem a [nemzetközi] szerződés megsértésére irányul.”⁶¹ Mindez végső soron következik a *pacta sunt servanda* nemzetközi jogi alapelvből, ahogy azt a szerződések jogáról szóló Bécsi Egyezmény⁶² 26. cikke is rögzíti: „[m]inden hatályos szerződés kötelezi a részes feleket és a szerződést jóhiszeműen kell végrehajtaniok”.

További eltérés a Vt. szóban forgó rendelkezései és a PUE 6ter cikke között, hogy a Vt. alapján a 6ter cikk hatálya alá tartozó jelzésből álló megjelölés kapcsán az illetékes szerv hozzájárulása (a PUE szóhasználatában: engedélye) nem hártja el az oltalmazhatóságot kizáró okot. A Vt. 3. §-ának (3) bekezdése e lehetőséget ugyanis csak azoknál a megjelöléseknél ismeri el, amelyeknek az érintett jelzés „*csupán elemét képezi*”. Természetesen

⁶⁰ A *favor conventionis* elv summázatát az Alkotmánybíróság a 30/1998. (VI. 25.) AB határozat VI. 3. pontjában a következők szerint adta meg (az akkor hatályos Alkotmány rendelkezéseire hivatkozva): „[a]z Alkotmány 7. § (1) bekezdése megköveteli a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját, ennek keretében pedig a nemzetközi szerződést kihirdető belső jogszabály olyan értelmezését, amely a szerződésnek a nemzetközi jogban elfogadott, élő értelmének megfelel”. Ennek az elvnek az alkalmazása nyilván nem szűkíthető csupán a nemzetközi szerződést kihirdető jogszabályra, hanem annak helye lehet bármely belső jogszabály olyan normája kapcsán, amely valamely nemzetközi szerződés végrehajtását, az annak való megfelelést célozza. Az Alkotmánybíróság másfelől arra is figyelmeztetett, hogy „a *favor conventionis* elv érvényesülése addig terjedhet, amíg a magyar jog nemzetközi szerződéssel konform értelmezése eredményeként az Alkotmány nem sérül”. Mint láttuk, a Vt. szóban forgó rendelkezésének a PUE 6ter cikkével összhangban történő értelmezése nemhogy nem jár az Alaptörvény sérelmével, hanem épp az Alaptörvény egyes rendelkezéseiből adódó követelményeket elégíti ki.

⁶¹ *Nguyen Quoc Dinh, Patrick Daillier, Alain Pellet, Kovács Péter*: Nemzetközi közjog. Budapest, 1998, p. 145.

⁶² Hazánkban kihirdette: az 1987. évi 12. törvényerejű rendelet.

valószínűtlen, hogy bármely állam illetékes hatósága engedélyezné címerének – vagyis egy pusztán a címeréből álló megjelölésnek – védjegyként történő lajstromozását és használatát, mint ahogy az is valószínűtlen, hogy egy ilyen megjelölés ne ütközne más kizáró okba. Hasonlóképpen lehet érvelni azzal is, hogy a magyar jogalkotó a Vt. e rendelkezésének elfogadásával eleve, törvényhozási úton ki kívánta zárni annak még a lehetőségét is, hogy az illetékes szervtől engedélyt lehessen szerezni olyan megjelölés védjegyként történő lajstromozására, amely semmi másból nem áll, mint a PUE 6ter cikkének hatálya alá tartozó valamely magyarországi állami jelzésből. A magyar jogalkotó ugyanakkor – magától értetődően – nem rendelkezhetett arról, hogy más államok a PUE 6ter cikke alá eső jelzéseik kapcsán milyen engedélyezési gyakorlatot kövessenek, azaz – elvileg, bár nem túl nagy gyakorlati valószínűséggel – előállhat olyan helyzet, amelyben egy másik állam illetékes hatósága engedélyt ad a pusztán valamely védett állami jelzéséből álló megjelölés védjegyként (adott esetben magyarországi nemzeti védjegyként) történő lajstromozására. A Vt. 3. §-a (3) bekezdésének hatályos megfogalmazása igencsak megnehezítené egy ilyen helyzet megfelelő kezelését. Meg kell jegyezni, hogy az európai uniós jogban sem az Irányelv, sem a KVR nem tesz különbséget a szóban forgó kizáró ok alkalmazása kapcsán a PUE 6ter cikke hatálya alá tartozó jelzésből álló vagy az azt csupán egyik elemükként tartalmazó megjelölések között.

A Vt. 3. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja ugyanakkor nem teszi egyértelművé, hogy a benne foglalt kizáró okot mikor kell az árujegyzéktől függetlenül alkalmazni, és mikor kell figyelembe venni az áruk (szolgáltatások) azonosságát vagy hasonlóságát. Amint arra e tanulmány 2.10. pontja is utalt, a PUE 6ter cikkének (2) bekezdése a hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyek és fémjelzések védettségét a specialitási elv mentén korlátozza: alkalmazásuk tilalma „*csak arra az esetre vonatkozik, ha az azokat tartalmazó védjegyekkel olyan árukat kívánnak megjelölni, amelyek az említett jegyekkel hivatalosan megjelölt árukkal azonosak vagy hozzájuk hasonlóak*”. Ezzel szemben a 6ter cikk (1)(a) bekezdésében említett többi állami jelzés – azaz a címerek, a zászlók és az egyéb állami jelvények – védettsége független az érintett áruk, szolgáltatások jellegétől, a védjegybejelentés árujegyzékétől. Ez, a PUE 6ter cikkéből eredő distinkció nem jelenik meg a Vt. említett rendelkezésének szövegében. Mindazonáltal nincs ok arra, hogy a joggyakorlat ne e különbségtételre figyelemmel – azaz a PUE 6ter cikkével összhangban – alkalmazza a Vt. 3. §-a (2) bekezdése *a*) pontjában foglaltakat, vagyis árujegyzéktől függetlenül érvényesítse az oltalmazhatóságot kizáró okot valamennyi állami jelzésnél a hivatalos ellenőrzési és hitelesítési jegyek és fémjelzések kivételével, amelyeknél viszont csak az azonos vagy hasonló árukra vonatkozóan alkalmazható e kizáró ok.

E kisebb-nagyobb kodifikációs hibák és értelmezési nehézségek gyökere oda nyúlik vissza, hogy a Vt. – ellentétben az Irányelvvvel és a KVR-rel – nem keretnorma útján (lásd a 3.1. és a 3.2. pontot) szabályozza ezt a kizáró okot; a szabályozás technikájából adódóan e lajstromozási akadály, illetve törlési ok tartalmát nem tölti ki a PUE 6ter cikke, az egyezmény

e rendelkezéseit nem emeli be a Vt. az e kizáró ok kapcsán alkalmazandó normák közé.⁶³ Nem teszi ezt a Vt., holott erre a PUE 6ter cikkének normatív természete, elismerten *self-executing* jellege⁶⁴ folytán volna mód, és holott ezzel lehetne elérni az egyezménybeli rendelkezések legpontosabb, leghívebb hazai végrehajtását. Az pedig, hogy a Vt. e rendelkezése nem ölti keretnorma formáját, és nem a PUE 6ter cikkének mögöttes rendelkezéseivel „töltődik fel”, kételyeket ébreszthet még az Irányelvvel való összhang szempontjából is.

5.2. A Vt. 3. §-a (2) bekezdésének *a*) pontjában szabályozott kizáró ok a hivatalból végzett érdemi vizsgálat körébe tartozik. A Vt. 61. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja értelmében a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) által hivatalból végzett érdemi vizsgálat – egyebek mellett – kiterjed arra, hogy a megjelölés nincs-e kizárva a védjegyoltalomból. Ha tehát az SZTNH azt észleli, hogy a megjelölés a PUE 6ter cikkének hatálya alá tartozó jelzésből áll vagy azt tartalmazza, és az illetékes szerv engedélyét (hozzájárulását) nem csatolták, nyilatkozattételre, illetve az engedély (hozzájárulás) beszerzésére és az SZTNH-hoz való benyújtására hívja fel a bejelentőt. A bejelentést pedig – részben vagy egészében – el kell utasítani, ha a nyilatkozat ellenére sem hárul el a PUE 6ter cikkéből adódó kizáró ok; a bejelentést visszavontnak kell tekinteni, ha a bejelentő a felhívásra a kitűzött határidőben nem válaszol, illetve, ha az illetékes szerv engedélyét nem nyújtja be.

A Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése ehhez képest annak az eljárásnak a kereteit és szempontrendszerét határozza meg, amelyben a Magyarország címerét és zászlaját tartalmazó megjelölés védjegyként történő lajstromozásához szükséges engedély megszerezhető a kor-

⁶³ Az Irányelv 3. cikke (1) bekezdésének *h*) pontjában található fordulat (a PUE 6ter cikke „alapján nem részesülhet védjegyoltalomban, illetve törlésének lenne helye”) valódi keretnorma, hiszen a kizáró ok egésze tekintetében utal a 6ter cikk egészére; ezzel szemben az, hogy a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja a jelzések felsorolása és közlése tárgyában hivatkozik a PUE 6ter cikkének egyes rendelkezéseire, nem teszi a Vt. e rendelkezését keretnormává, és nem emeli át a 6ter cikkben található teljes szabályozást a Vt.-be.

⁶⁴ *G. H. C. Bodenhausen: Guide to the Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property*. BIRPI, Geneva, 1968, p. 95.; a nemzetközi szerződések *self-executing* jellegét a jogirodalom abban jelöli meg, hogy „[e]gy szerződés – vagy annak valamely rendelkezése – akkor *self-executing*, ha alkalmazásához nincs szükség kiegészítő, belső intézkedésekre”. „A nem *self-executing* szerződések önmagukban nem elegendők, és az államoknak belső végrehajtási intézkedéseket kell tenniük alkalmazhatóságuk érdekében.” A *self-executing* jelleg megállapításához komplex értékelésre van szükség, amelynek során vizsgálandó, hogy az érintett rendelkezés pontos és feltétel nélküli-e, továbbá, hogy közvetlenül alkalmas-e joghatás kiváltására. *Quoc Dinh, Daillier, Pellet, Kovács: i. m.* (61), p. 121. „Generally, agreements which can be readily given effect by executive or judicial bodies... without further ... legislation are deemed *self-executing*, unless a contrary intention is manifest.” „A treaty provision, to be *self-executive*, must therefore be: unambiguous, certain, and not forward-looking (that is, legally complete and not dependent on subsequent legislation for its implementation)”. *Rebecca M. M. Wallace: International Law*. London, 1997, p. 51–52.

mányzati tevékenység összehangolásáért felelős minisztertől mint a PUE és a Vt. értelmében vett illetékes hatóságtól (szervtől). A Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése a következőképpen szól:

„(1) A címert vagy a zászlót tartalmazó védjegy vagy ilyen formatervezési minta oltalmának megadásához szükséges engedély megadásáról – kérelemre, a védjegybejelentésben megjelölt árujegyzék szerinti áruk, szolgáltatások, illetve a minta szerinti termék tekintetében feladatkörrel rendelkező miniszter véleményének kikérése után – a kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős miniszter dönt. A kérelem elbírálása során a kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős miniszter mérlegeli, hogy az áru, szolgáltatás sajátos nemzeti jellege, a kérelmező tevékenységének nemzetgazdasági jelentősége és kiviteli nagyságrendje indokoltá teszi-e a címernek vagy a zászlónak a védjegy vagy formatervezési mintaoltalom részeként való használatát.”

Emellett a Címertv. 24. §-ának (4) bekezdése felhatalmazást adott a kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős miniszternek, hogy rendeletben szabályozza a címert vagy a zászlót tartalmazó védjegy és formatervezési minta oltalmának megadásához szükséges engedély megadásának részletes feltételeit és az engedélyezés különös eljárási szabályait. E rendelet (a továbbiakban: végrehajtási rendelet) e tanulmány kéziratának lezárásáig nem jelent meg.

Alapvető kérdés e két eljárás – a védjegy lajstromozására irányuló eljárás és az illetékes hatóság engedélyének megszerzését célzó eljárás – egymáshoz való viszonya. Erre – a nemzetközi összehasonlítás tükrében – két modell rajzolódik ki. Az egyiket „politikainak”, a másikat „hatóságinak”, avagy „normatív-hatóságinak” nevezhetjük. A politikai modellben szükségképpen szétválik a védjegy lajstromozásáról és a 6ter cikk szerinti engedély megadásáról való döntés; az utóbbit politikus – pl. miniszter – hozza meg. A hatósági modell esetében a politikai megfontolások nem egyedi döntésben fejeződnek ki, hanem jogszabályban részletesen meghatározott kritériumok útján; az engedély megadása pedig csupán jogalkalmazói – akár védjegyhatósági – döntés. Természetesen e modellek csupán arra az esetkörre terjednek ki, amikor az egyes államok a PUE 6ter cikke alá eső jelzéseik védjegyként vagy annak elemeként történő lajstromozásához a saját iparjogvédelmi hatóságuk előtti eljárás céljából adnak engedélyt; az egyes védjegyhatóságok a más országok illetékes hatóságai által hozott döntéseket attól függetlenül kötelesek tiszteletben tartani és végrehajtani, hogy e külföldi hatóságok milyen modell szerint, milyen eljárásban és szempontok alapján adják ki a védjegy lajstromozásához a PUE 6ter cikke szerint szükséges engedélyt (vagy tagadják meg azt). Az SZTNH-nál e tárgyban 2011 tavaszán készült felmérés⁶⁵ szerint a politikai modellre az Egyesült Királyság, Írország és Kanada szolgálhat példaként,

⁶⁵ Eln. 7/19-1/2011.

míg a hatósági modell jellemző Svájcra és Svédországra. A hazai szabályozásból inkább egy politikai modell képe⁶⁶ vehető ki, noha az, hogy a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése szerinti eljárás közigazgatási hatósági eljárásnak számít, és ekként a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (azaz a Ket.) hatálya alá tartozik, továbbá az, hogy kezdeményezhető a miniszter döntésének bírósági felülvizsgálata, a hatósági modell vonásait mutatja. A Címertv. rendelkezéseiben mindazonáltal nem találjuk meg a részletesen meghatározott kritériumok olyan – kellően normatívnak tekinthető és kiszámítható eredményt garantáló – rendszerét, amelyben a miniszteri engedély megadásáról való döntés pusztán egyszerű jogalkalmazói aktusnak számítana.

A Vt.-ben és a Címertv.-ben szabályozott két eljárás tehát világosan elkülönül. Az SZTNH-ra tartozik annak az eldöntése (többször a védjegy lajstromozására irányuló eljárásban), hogy a megjelölés védjegyoltalomban való részesüléséhez – a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja és e § (3) bekezdése, illetve a PUE 6ter cikke alapján – szükség van-e az illetékes szerv hozzájárulására. Ennek keretében az SZTNH dönti el azt a bejelentés érdemi vizsgálata során, hogy a megjelölés a PUE 6ter cikke szerint védett jelzést tartalmaz-e; hasonlóképpen az SZTNH dönti el azt is, hogy a megjelölés érintett eleme – ha nem egyezik meg „egy az egyben” valamely védett jelzéssel – címertani utánpótlásnak minősül-e.

A Címertv. 10. §-ának (1) bekezdésében szabályozott eljárásban pedig a miniszter arról dönt, hogy kiadja-e a címert vagy a zászlót tartalmazó védjegy oltalomban részesítésére vonatkozó engedélyt olyan esetben, amikor ez – az SZTNH vagy más (pl. külföldi) védjegyhatóság megítélése szerint – védjegyjogi szempontból szükséges. Ez az engedélyezési eljárás a védjegy lajstromozására irányuló eljárástól független, önálló, elkülönült hatósági eljárás; nem számít a védjegy lajstromozására irányuló eljárás szakhatósági eljárásának sem.⁶⁷

A két eljárás jogorvoslati rendje is elkülönül: míg az SZTNH-nak az engedély védjegyjogi szükségességéről hozott döntése az eljárást befejező döntéssel szemben megváltoztatható

⁶⁶ Hangsúlyozni kell, hogy a „politikai” jelzőnek e helyt nincs semmiféle pejoratív felhangja, és hogy a politikai modell teljességgel helyénvaló lehet a felségjelek használatával kapcsolatos kérdésekben. Az állam joggal tarthat számot széles mérlegelési jogkörre a szuverenitását kifejező jelképek használatát, annak engedélyezését illetően; az erről való döntés a szuverenitás legbelső magjához tartozik, és mint ilyen – végső soron – „szuverén kegye”. *Bodenhausen* is hasonló felfogásban közelíti meg a 6ter cikk szerinti védettséget, illetve az illetékes hatóság engedélyezési lehetőségét: „The reasons for this are that such registration or use would violate the right of the State to control the use of symbols of its sovereignty”. *Bodenhausen*: i. m. (64), p. 96. Amint az e tanulmány 3.3. pontjából is kitűnhetett, az Európai Unió bíróságai is lényegében ugyanígy közelítik meg a 6ter cikk szerinti védettség és az állami szuverenitás kapcsolatát. Az Elsőfokú Bíróság az ECA-ügyben [l. a (40) lábjegyzetet] leszögezte, hogy a PUE 6ter cikkével megtiltott „lajstromozás vagy használat hátrányosan befolyásolná az államnak azt a jogát, hogy ellenőrizze a szuverenitását kifejező jelképek használatát”. Az Európai Bíróság a Juharfafelel-ügyben [l. a (45) lábjegyzetet] pedig úgy fogalmazott, hogy „[a]z állami jelvényeknek tulajdonítható alapvető [funkciók] között meg kell jegyezni az állam azonosításának, valamint az állam szuverenitása és egysége kifejezésének a rendeltetését”.

⁶⁷ Vö.: a Ket. 44–45/A. §-aival.

kérelemmel kezdeményezhető bírósági felülvizsgálat (Vt. 46/A. § és XI. fejezet) részeként, különleges nemperes eljárásban bírálható felül, addig a miniszter döntésével szemben a Ket. általános szabályai [Ket. 109. § és 100. § (2) bek.] szerint van helye bírósági felülvizsgálatnak, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) XX. fejezetében szabályozott közigazgatási perben.⁶⁸

Mindezek alapján annak megítélése és felülbírálása, hogy a védjegy lajstromozására irányuló eljárásban az SZTNH szabályszerűen, a Vt.-vel összhangban tartotta-e szükségesnek az illetékes szerv hozzájárulásának beszerzését és hívta fel erre a bejelentőt, az eljárást befejező döntéssel szemben kezdeményezhető bírósági felülvizsgálatra (Vt. 46/A. § és XI. fejezet) tartozik. Ha tehát az SZTNH a védjegybejelentés érdemi vizsgálata során megállapítja, hogy a – nemzeti jelképet tartalmazó – megjelölés védjegyként való lajstromozásához az illetékes szerv hozzájárulása szükséges, és a bejelentő – elfogadva az SZTNH döntését – a kijelölt szervhez fordul az engedély beszerzése végett, a megkeresett szerv kizárólag az engedély megadásáról vagy meg nem adásáról dönthet, azt azonban utólag nem bírálhatja felül, hogy a megjelölés védjegyoltalomban való részesítéséhez a Vt. alapján szükség van-e, szükség volna-e az engedélyre.

A Címertv. 10. §-ának (1) bekezdésében foglaltakat a Vt. előzőekben ismertetett rendelkezéseire figyelemmel lehet csak megfelelően értelmezni és alkalmazni. A Címertv. e rendelkezése valójában csak akkor „lép be”, válik alkalmazhatóvá, ha védjegyjogi értelemben szükség (és lehetőség) van a nemzeti jelképet tartalmazó megjelölés oltalomban részesítéséhez az „illetékes szerv hozzájárulására”. A Címertv. e körben csupán ezt az illetékes szervet nevezi meg – a kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős miniszter személyében –, valamint az engedélyezés eljárási rendjét és mérlegelési szempontjait rögzíti; de annak meghatározására, hogy szükség van-e a megjelölés oltalomban részesítéséhez a miniszteri engedélyre, nem a Címertv., hanem a Vt. szolgál. Erre utal, hogy a Címertv. szóban forgó rendelkezésének szövege is „a címert vagy a zászlót tartalmazó védjegy ... oltalmának megadásához szükséges engedély” kiadásának rendjéről és mérlegelési szempontjairól szól. E rendelkezést tehát akkor kell alkalmazni, ha a Vt. alapján szükség van az illetékes szerv hozzájárulására (a Címertv. és a PUE terminológiájával: engedélyére).

A még kiadásra váró végrehajtási rendelet szabályozhatja, hogy engedélyt csak a védjegy lajstromozására irányuló eljárás megindítását követően lehet-e kérni, vagy esetleg már azt megelőzően is. Ha ez utóbbi lehet az eset, akkor természetesen előfordulhat, hogy a bejelen-

⁶⁸ A Pp. 339. §-ának (1) bekezdésében található főszabály szerint az engedélyt megtagadó miniszteri döntést – ha az jogszabálysértő – a bíróság hatályon kívül helyezi, és a minisztert új eljárásra kötelezi. Figyelmet érdemel még a Pp. 339/B. §-a is, amelynek értelmében „[m]érlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat akkor tekintendő jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik.”

tő a védjegybejelentéshez akkor is mellékeli a miniszteri engedélyt, amikor arra egyébként az SZTNH megítélése szerint védjegyjogi szempontból, a PUE 6ter cikkének alkalmazásában nem is lenne szükség. Ez egyébként elvileg ma sem kizárt – sem a magyar, sem a külföldi felségjelek, azaz sem a magyarországi, sem a külföldi illetékes hatóságok engedélye kapcsán. Olyannyira nem, hogy a védjegybejelentések alaki szabályait megállapító 16/2004. (IV. 27.) IM rendelet a védjegybejelentés kellékei között említi meg [1. §-a (1) bekezdésének h) pontjában] „az illetékes szerv hozzájárulását ahhoz, hogy az a megjelölés, amelynek a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) ... pontjában meghatározott jelzés csupán elemét képezi, oltalomban részesülhessen, ha ennek hiányában a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontjában szabályozott kizáró ok egyébként fennállna”.

Ha azonban a bejelentéshez nem mellékelnek ilyen engedélyt (hozzájárulást), és az SZTNH szerint arra viszont szükség volna a megjelölés oltalomban részesítéséhez, a bejelentőt fel kell hívni nyilatkozattételre (nyilatkozatában vitathatja az engedély szükségességét), illetve az engedély (hozzájárulás) beszerzésére és az SZTNH-hoz való benyújtására. Az erre vonatkozó határidő kitűzésekor [Vt. 41. § (2) bek.] figyelembe kell venni az engedélyezési eljárás várható időigényét; helye lehet ilyenkor akár három hónapot meghaladó, illetve háromnál többszöri határidő-hosszabbításnak is (különösen akkor, ha külföldi szerv engedélyt kell beszerezni vagy az engedély kiadását elutasító döntéssel szemben jogorvoslati eljárást is kezdeményeztek). Adott esetben a védjegy lajstromozására irányuló eljárás felfüggesztésének is helye lehet a Vt. 43. §-ának (1) bekezdése alapján, hiszen a miniszternek a Címertv. szerinti engedélye vagy más illetékes szerv engedélye a védjegy oltalmazhatósága szempontjából előkérdés, és így ilyenkor is arról van szó, hogy „a védjegyügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik”. A felfüggesztésre irányuló kérelmében a bejelentőnek ilyenkor természetesen igazolnia kell, hogy az illetékes hatóság engedélyének megszerzésére irányuló eljárást megindította. A két eljárási opció között csupán egyes eljárási joghatások [lásd a Vt. 43. §-ának (5) és (6) bekezdését], illetve a díjfizetési kötelezettség szempontjából van különbség.⁶⁹

5.3. Mivel a Vt. az összes elutasítási okot egyúttal törlési okként is szabályozza, a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott feltétlen kizáró ok – a Vt. 33. §-a (1) bekezdésének a) pontja értelmében – a védjegy törlésének jogalapjaként is szolgál. Elvileg erre a kizáró okra is az, a Vt. 72. §-ának (1) bekezdésében rögzített főszabály vonatkozik, hogy bárki kérheti a törlést. Mindazonáltal a PUE 6ter cikkére épülő kizáró ok – úgy tűnik – a törlés kapcsán is sajátosan érvényesül.

⁶⁹ A védjegyeljárás felfüggesztésére irányuló kérelem nem díjköteles [l. a Vt. 43. §-át és 46/C. §-ának (2) bekezdését], míg a határidő-hosszabbítási kérelemért a 19/2005. (IV. 12.) GKM rendelet 15. §-ának (1) bekezdésében meghatározott mértékű igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni.

Először is azt kell leszögezni, hogy a miniszternek az a döntése, amellyel megadta a címert vagy a zászlót tartalmazó megjelölés védjegyoltalomban részesítéséhez szükséges engedélyt, a törlési eljárásban nem vitatható. Törlési okként így tehát csak az maradhat, ha az SZTNH a miniszternek (vagy más illetékes hatóságnak) az engedély kiadását megtagadó döntése ellenére lajstromozta volna a védjegyet (ilyesmi alighanem csupán valamilyen fatális adminisztratív hiba folytán fordulhatna elő), vagy ha az SZTNH nem ítélte szükségesnek az illetékes hatóság engedélyének beszerzését, és a bejelentő erre való felhívása nélkül lajstromozta a védjegyet (holott erre valójában szükség lett volna). Ha ez utóbbi miatt az illetékes szerv (hatóságon) kívüli kérelmező kezdeményezi a védjegy törlését, és az SZTNH elfogadja azt a kérelmezői álláspontot, hogy a lajstromozáshoz szükség lett volna az illetékes szerv engedélyére, a jogosult – akár az SZTNH felhívására, akár saját elhatározásából – a törlési eljárás folyamán (annak felfüggesztése mellett vagy határidő-hosszabbításokkal) még beszerezheti ezt az engedélyt, elhárítva a törlési okot. Ha az engedély szükségességét illetően az SZTNH nem osztja a kérelmezői álláspontot, a törlési kérelmet elutasító határozattal szemben benyújtott megváltoztatási kérelemmel „utalható” e jogvita a bíróság elé. Ha maga az illetékes szerv lép fel kérelmezőként, kérdés lehet, hogy vélelmezni kell-e – hacsak az eset körülményeiből és különösen a kérelmező nyilatkozataiból nem következik kifejezetten más –, hogy az illetékes szerv a lajstromozáshoz nem adta volna meg és utólag sem kívánja megadni a hozzájárulását. Ez logikus és eljárásgazdaságossági szempontból elfogadható következtetésnek tűnhetne; ha azonban az illetékes szervnek az engedély kiadása (nyilván elsősorban annak megtagadása) tárgyában hozott döntésével szemben jogorvoslatnak van helye – mint pl. a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdésében szabályozott eljárás esetében –, a törlési eljárást nem lehet e vélelem alkalmazásával lefolytatni, hanem „be kell várni” az engedély tárgyában lefolytatható eljárás jogerős befejezését (feltéve persze, hogy a jogosult egyáltalán kezdeményez ilyet), hiszen különben a jogorvoslat lehetőségétől fosztanánk meg a jogosultat (az engedélyezési eljárás kérelmezőjét). Fontos hangsúlyozni, hogy a lehetséges törlési eljárásoknak az előzőekben vázolt eseteiben az illetékes hatóság (szerv) részéről történő engedélyezés jogszabályi feltételeit a védjegybejelentés napján (elsőbbsége időpontjában) hatályos jogszabály és az akkor fennálló körülmények alapján kell vizsgálni.

5.4. A Címertv. 5. §-ának (1)–(3) bekezdései általános címerhasználati tilalmat mondanak ki (magán-, illetve üzleti célú felhasználásra vonatkozóan):

„(1) Természetes személy a foglalkozásának, hivatásának gyakorlása során, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet – az 1. §-ban említett [azaz a közhatalmi vagy más közfeladatot ellátó] szerveken és személyeken kívül – a tevékenysége során, szervezeti jelképként vagy ennek részeként a címert nem használhatja. Törvény vagy törvény felhatalmazása alapján jogszabály személy [sic!] vagy személyek meghatározott csoportja tekintetében ettől eltérően rendelkezhet.

(2) Az (1) bekezdést kell alkalmazni – a Magyar Közlöny kivételével – a sajtótermék címfeliratára is.

(3) Az (1) és (2) bekezdést a címer elkülöníthető elemeire (Szent Korona, címerpajzs) is alkalmazni kell.”

Adja magát a kérdés, hogy e rendelkezések miként viszonyulnak ahhoz, a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdésében szabályozott lehetőséghez, hogy a címert tartalmazó védjegy lajstromozásához a miniszter megadhatja – engedély formájában – a hozzájárulását. Értelemszerűnek tűnik, hogy a 10. § (1) bekezdése – az itt szabályozott miniszteri engedély – kivételt képez az 5. § (1)–(3) bekezdéseiből következő általános címerhasználati tilalom alól, különben az ezen engedély alapján lajstromozott védjegy nem volna használható. E mellett az értelmezés mellett szól, hogy az 5. § (1) bekezdése maga is utal szövegszerűen az eltérő törvényi rendelkezés lehetőségére, és mivel ez nem csupán „külön” törvény lehet, magának a Címertv.-nek a 10. §-a is minősülhet ilyesféle eltérő törvényi rendelkezésnek. Ezt az értelmezést erősíti, hogy az 5. § (1) bekezdése a „szervezeti jelképként vagy ennek részeként”, azaz a vállalatjelzőként való címerhasználatot tiltja, míg a 10. § (1) bekezdése a címert tartalmazó védjegy (vagyis árujelző) oltalomban részesítéséhez szükséges engedélyről szól. Nem közbős továbbá az sem, hogy a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése a „védjegy részeként való használat” szövegfordulatot is tartalmazza, egyértelműen kifejezve, hogy a lajstromozáshoz megadott engedély a védjegy részeként való használatra is kiterjed (összhangban azzal, ami a PUE 6ter cikkéből szintén következik).

5.5. A Címertv. 1. §-ának (1) bekezdése szintén érdekes kérdéseket vet fel. E rendelkezés jelenleg hatályos szövege a következő:

„(1) Magyarország címerét (a továbbiakban: címer) az Országgyűlés, az országgyűlési képviselő, a köztársasági elnök, az Alkotmánybíróság, az Alkotmánybíróság tagja, az alapvető jogok biztosa és helyettese, az Állami Számvevőszék, a Magyar Nemzeti Bank, a Költségvetési Tanács, a Kormány tagja, a központi államigazgatási szervek, a Magyar Honvédség, a bíróság, az Országos Bírósági Hivatal, az ügyészség és a közigazgatási feladatot ellátó szervek, továbbá ezek hivatalai, a helyi önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat, a köztestületek, valamint a felsoroltak képviselőjére jogosult személyek a hivatali feladataik ellátása során engedély nélkül használhatják, továbbá helyezhetik el az épületeiken és helyiségeikben.”

Kisebbséggel olvashatjuk a Címertv. e bekezdésében az „engedély nélkül használhatják” fordulatot. Eleve nem világos, e szövegezés mire, miféle engedélyezésre utalhat, hiszen a Címertv. más részei nem vezetnek be a címerhasználat engedélyezésére semmiféle külön eljárást. Egy biztosnak tűnik mindazonáltal: nevezetesen, hogy ezen az engedélyen semmi esetre sem érhető a címert tartalmazó megjelölés védjegyoltalomban való részesítéséhez szükséges miniszteri engedély, vagyis az „illetékes szerv hozzájárulása”, ahogy azt a Vt. 3. §-ának (3) bekezdése szabályozza. Ennek okai a következők.

A Címertv. 1. §-ának (1) bekezdése az ott felsoroltakat a címer használatára hatalmazza fel és nem arra, hogy címert tartalmazó megjelölésekre védjegyoltalmat szerezzenek. A Vt. 3. §-ának (3) bekezdése értelmében az illetékes szerv hozzájárulása [és a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése alapján kiadható miniszteri engedély] nem egyszerűen és általában a címer használatához szükséges, hanem ahhoz, hogy a címert részeként, elemeként tartalmazó védjegyet lajstromozzák. A Címertv. 1. §-ának (1) bekezdése a címer használatát szabályozza (erre utal az a fordulat is, amely a címernek az épületeken és a helyiségekben való elhelyezésére tér ki), arra ad felhatalmazást, míg a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése a védjegyoltalomban való részesítéshez szükséges miniszteri engedélyről szól olyan megjelölések kapcsán, amelyek a címert egyik elemükként tartalmazzák. Az utóbbi eset tehát oltalomképeségi, és nem pusztán használati kérdés.

A Címertv. 1. §-ának (1) bekezdésében adott felhatalmazás a hivatali feladatok ellátása során történő címerhasználatra vonatkozik. Semmiféle hivatali feladatellátás (közhatalmi tevékenység) önmagában nem feltételezi és nem igényli a védjegyoltalmat, annak megszerzését.

A 31/1994. (VI. 2.) AB határozatból is az következik, hogy az állami felségjogra utaló jelképek használatának vannak közjogi aspektusai (idesorolható a hivatali feladatok ellátása során történő címerhasználat), és vannak magánjogi vagy gazdasági jogi vetületei (ezek közé tartozik a védjegy elemeként való lajstromozás kérdésköre is). Célszerű ezeket a különböző aspektusokat nemcsak a szabályozás szintjén, hanem a jogalkalmazásban is elkülönítetten kezelni. A szóban forgó AB-határozat egyébként épp azt ítélte alkotmányellenesnek, hogy a vizsgált jogszabály – 7/1994. (III. 20.) MT rendelet – ez utóbbi magánjogi (gazdasági) szempontból is különbséget tett a jogalanyok között a címerhasználatra való jogosultságot illetően, keverve az állam tulajdonosi és közhatalmi szerepköreit, jogosítványait (lásd e tanulmány 4.10. pontját).

Mindazonáltal annak természetesen nincsen akadálya, hogy a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése szerinti engedély megadásáról való döntés során a mérlegelés körébe vont szempontok közé tartozzon, hogy a bejelentőt az 1. § (1) bekezdése felhatalmazza – hivatali feladatai ellátása kapcsán – a címerhasználatra.

Az előzőeket erősíti meg az is, hogy mind a Vt., mind a Címertv. megköveteli a miniszteri engedélyt az állami zászlót tartalmazó megjelölések védjegyoltalomban való részesítéséhez, noha a zászló kapcsán nem található az 1. § (1) bekezdésében foglaltakhoz hasonló rendelkezés a Címertv.-ben, aminek az is a magyarázata, hogy a zászló használata – a Címertv.-ben foglalt értelemszerű korlátozásokkal – alapvetően megengedett, arra olyasféle tilalmak nem vonatkoznak, mint a címer használatára (lásd az 5. §-t). Ennek ellenére a 10. § (1) bekezdése nem hagy kétséget afelől, hogy a zászlót tartalmazó védjegy oltalmának megadásához is szükség van miniszteri engedélyre.

Kétségtelen, hogy a Címertv. 1. §-ának (1) bekezdésében található „*engedély nélkül használhatják*” fordulat némiképpen zavaró, és esetleg kétségeket ébreszthet az előzőekben kifejt-

tett jogértelmezés megalapozottságát illetően. A nemzeti jelképek használatára vonatkozó hazai szabályozás történetének áttekintése alapján (lásd e tanulmány IV. fejezetét) egyértelműnek tűnik: sajátos jogtörténeti maradvánnyal, a korábbi jogszabályokból örökölt szövegezési fordulattal, jogalkotási inerciával lehet dolgunk.

Az 1883. évi XVIII. törvénycikk a „*magyar országos*” címer használatát még engedélyhez kötötte (igaz, engedélyt csak magánosoknak, magánjellegű testületeknek, vállalatoknak és intézeteknek kellett kérniük; a törvény eleve csak ezt szabályozta). Ez az engedély egyúttal a védjegy „*alkatrészeként*” való „*belajstromozásra*” is kiterjedt első védjegy törvényünk, az 1890. évi II. törvény alapján. Később, pl. a 7/1974. (III. 20.) MT rendelet alapján jelent meg az állami szervek kiemelt – hivatali feladataik ellátásához, működésük közhatalmi jellegéhez kötődő – címerhasználati joga, felhatalmazottsága, míg más szervezetek vagy csak engedéllyel, vagy egyáltalán nem használhatták a címert. Mindazonáltal még ekkor sem vált külön a magáncélú címerhasználat és a címert tartalmazó védjegy lajstromozásának engedélyezése. Az 1995. évi LXXXIII. törvény hatalmazta fel a címer használatára a törvény erejénél fogva a közhatalmi feladatot ellátó szerveket és személyeket, és tiltotta meg mindenki másnak az állami címer használatát. Ekkor vált el végleg a közhatalmi jellegű címerhasználat az ilyen jelleget nélkülöző használattól, és lett az utóbbi tiltott, miközben elkülönült a védjegy elemeként való használat engedélyezése. E megfogalmazásokat „örökölte” a Címertv. (különösen annak 1. §-a), anélkül, hogy a jogalkotás számot vetett volna az általános – nem csupán a védjegy lajstromozásához szükséges – engedélyezési rendszer megszűnésével, vagyis a címerhasználattal kapcsolatos többi rendelkezés számottevő megváltozásával.

5.6. A Címertv. 5. §-ának (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az e § előző két bekezdésében rögzített címerhasználati tilalmakat alkalmazni kell „*a címer elkülöníthető elemeire*” is; ilyen elemként említi meg a törvény – kimerítő jellegűnek látszó felsorolásában – a Szent Koronát és a címerpajzsot. Mivel az 5. § nem a címert tartalmazó védjegy lajstromozásáról és használatáról szól (mint a 10. §), hanem „*a szervezeti jelképként vagy ennek részeként*” történő címerhasználatot tiltja meg, az 5. § (3) bekezdésében található e szabálynak nincs közvetlen védjegyjogi relevanciája [hacsak azon az alapon nincs, hogy a 10. § (1) bekezdése szerinti engedélyezés az 5. § tilalmaitól – törvény eltérő rendelkezésével – engedett kivételnek minősül]. Ennek azonban nincs gyakorlati jelentősége, mivel a Címertv. 5. §-ának (3) bekezdésében – elkülöníthetőként – megemlített címerelemek átvétele a PUE 6ter cikke és a Vt. alkalmazásában amúgy is címertani utánezatnak minősülne (lásd e tanulmány 2.9. és 3.3. pontját). Meg kell ugyanakkor jegyezni, hogy Magyarország címerének nem feltétlenül csupán ez a két eleme minősülhet olyanak, amelynek az átvétele folytán címertani utánezatról beszélhetünk [mint ahogy – hiába deklarálja ezt a Címertv. „hatalmi szóval” – a címernek lehetnek más (vizuálisan, illetve fizikailag) elkülöníthető elemei is, mint a (kétségkívül leg-

inkább jellemző) Szent Korona és a címerpajzs]. A címertani utánczat védjegyjogi fogalmának értelmezéséhez tehát a Címertv. 5. §-ának (3) bekezdése fontos adalékkal szolgál, de önmagában nincs döntő vagy kizárólagos jelentősége annak megítélésében, hogy valamely megjelölés tartalmazza-e Magyarország címerének címertani utánczatát.

Szintén a címertani utánczat kategóriájának gravitációs mezőjébe esik a Címertv. 10. §-ának (2) bekezdése, amelynek értelmében ugyanazon § (1) bekezdésének alkalmazásában – vagyis a címert vagy a zászlót tartalmazó védjegy oltalmazhatóságához szükséges engedély kiadásáról való döntés során – „a nemzeti színek használata engedélyhez nem kötött, ha az ábrázolás nem minősül címer- vagy zászlóhasználatnak”. Védjegyjogi értelemben – a PUE 6ter cikke és a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja alkalmazásában – természetesen nincs szükség az illetékes hatóság engedélyére olyan megjelölés védjegyoltalomban való részesítéséhez, amely nem tartalmazza a PUE 6ter cikkében felsorolt jelzések valamelyikének még csak címertani utánczatát sem (és ezért nem valósítana meg címer- vagy zászlóhasználatot). A Címertv. 10. §-ának (2) bekezdése csupán e magától értetődő védjegyjogi következtetést erősíti meg (ismétli meg). Teszi ezt nemcsak feleslegesen, hanem annyiban zavaróan is, hogy e kérdés megítélése nem a miniszteri engedélyezési, hanem a védjegy lajstromozására irányuló eljárásra tartozik, azaz a Címertv. e helyt valójában védjegyjogi normát állapít meg (lásd e tanulmány 2.9. pontját is).

5.7. A Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése utal azokra a szempontokra is, amelyeket a miniszter mérlegel „a kérelem elbírálása során”. Ezek közé tartozik (lásd az 5.2. pontot): „az áru, szolgáltatás nemzeti jellege, a kérelmező tevékenységének nemzetgazdasági jelentősége és kiviteli nagyságrendje”. E felsorolás kapcsán feltétlenül meg kell jegyezni, hogy az nem kimerítő jellegű, és a benne szereplő feltételeknek nem kell együttesen fennállniuk az engedély megadásához.⁷⁰ E feltételek nem zárják ki – egyebek mellett – azt sem, hogy nonprofit, közhasznú tevékenységet folytató szervezetek is engedélyt kapjanak a címert vagy a zászlót tartalmazó megjelölések védjegyként való lajstromozására. E szervezeteket ugyanis semmi sem zárja el attól, hogy a szolgáltatásaik (és esetleg tevékenységük egyes tárgyiasult eredményei, azaz „áruik”) kapcsán használt megjelöléseikre védjegyoltalmat szerezzenek, és az SZTNH ügyforgalmából látszik, hogy szereznek is. Árun és szolgáltatáson a Címertv. e rendelkezésének alkalmazásában – a rendelkezés tárgyával, céljával összhangban – védjegyjogi értelemben vett, a Nizzai Osztályozás⁷¹ rendszerébe illeszthető árut és szolgáltatást kell

⁷⁰ Önmagában az „és” kötőszóra épülő nyelvtani értelmezés nem tűnik elegendőnek azon feltevés alátámasztásához, hogy a Címertv. e rendelkezése taxatív és konjunktív feltételek teljesítéséhez kötné a miniszteri engedélyt. Ráadásul még pusztán nyelvtani szempontból sem tűnik egyértelműnek, hogy az „az áru, szolgáltatás nemzeti jellege” fordulat konjunktív kapcsolatban állna az azt követő szövegrésszel.

⁷¹ Kihirdetésére 1983/1. nemzetközi szerződésként került sor. L. az SZTNH honlapján a védjegyoltalmi jogforrások között: http://www.sztnh.gov.hu/jogforras/1983_1.html.

érteni; e szavak használata a Címertv. említett rendelkezésében sem utalhat arra, hogy csak nyereségorientált, avagy üzletszerű tevékenység esetén engedélyezhető a címer és a zászló védjegyként történő használata. A szóban forgó szempontok felsorolásával a Címertv. nyilvánvalóan nem kívánta kizárni a szervezetek meghatározott körét az engedély megszerzésének lehetőségéből, mint ahogy a minisztert sem korlátozza abban, hogy az eset összes körülményének mérlegelése alapján hozza meg döntését. Mivel a szóban forgó engedély a védjegy elemeként való használathoz (illetve a címert és a zászlót tartalmazó megjelölés védjegyként való lajstromozásához) szükséges, az engedély megszerzésének elvi lehetőségéből a Címertv. e rendelkezése aligha zárhatja ki a védjegyoltalom szerzésére egyébként jogosult szervezetek meghatározott körét, illetve az általuk végzett egyes olyan tevékenységeket, amelyek vagy amelyek eredményei – szolgáltatásként vagy áruként – védjegy árujegyzékében szerepelhetnek. Ha ezt tenné, alkotmányossági aggályokat okozó – indokolatlan és hátrányos – megkülönböztetést alkalmazna egyes szervezeteket és tevékenységeket illetően. Ezáltal ellentétbe kerülne azokkal az alkotmányossági követelményekkel is, amelyeket az Alkotmánybíróság 31/1994. (VI. 2.) AB határozata állapított meg egy korábbi címerhasználati jogszabály egyik – diszkriminatív – rendelkezésének megsemmisítése kapcsán (lásd e tanulmány 4.10. pontját). A Címertv. 10. §-ának (1) bekezdésének ilyesféle diszkriminatív értelmezése emellett szembekerülne nemzetközi kötelezettségeinkkel is. Ha ugyanis a nonprofit szervezeteket kizárnánk azok köréből, akik a minisztertől engedélyt kaphatnak, akkor bizonyos típusú – nevezetesen címert vagy zászlót tartalmazó – megjelölések védjegyként való lajstromozásában is megakadályoznánk őket (még hozzá elháríthatatlan akadályt emelve előttük), pusztán tevékenységük jellege alapján. Ez pedig ellentétben állna a TRIPS-megállapodás 15. cikkének (4) bekezdésével is, amelynek értelmében (a hivatalos magyar fordítás szerint) „*az áru vagy szolgáltatás jellege, amelyen a védjegyet alkalmazzák, semmiképpen sem jelenthet lajstromozási akadályt*”. Hozzá kell tenni, hogy a címer és a zászló használatát még annyira se találhatnánk sérelmesnek jótékony célokat követő, közhasznú tevékenységet folytató szervezeteknél, mint üzleti vállalkozásoknál, ha egyébként az engedély kiadásának egyéb feltételei fennállnak. Kétségtelen, hogy a Címertv. 5. §-ának (1) és (2) bekezdésében kimondott tilalmak és a 10. §-ban szabályozott engedélyezés viszonya e tekintetben is tisztázásra szorulhat. Egyfelől a 10. § tekinthető olyan törvényi kivételnek, amelynek lehetőségére az 5. § (1) bekezdése is eleve utal (lásd az 5.4. pontot). Másfelől felidézhető a már említett AB-határozat is, amely a címerhasználat közjogi és magánjogi vetületei között különböztetett. A közhatalom gyakorlásával összefüggő jelképhasználat eleve más megítélés alá esik, mint a védjegy elemeként történő – magánjogi funkciót szolgáló – használat. Természetes, hogy a Címertv. 5. §-a a közhatalmi jellegű használatot megtiltja (egyébként csak a címer kapcsán) a közhatalmat nem gyakorló szervezetek számára (függetlenül egyébként attól, hogy vállalkozási vagy más tevékenységet folytatnak-e, ha az nem közhatalmi), gátolva ezzel azt, hogy e szervezetek a hivatalosság látszatát keltsék. Ettől független kérdés, hogy védjegy elemeként lajstromozható-e és használható-e a címert vagy a

zászlót tartalmazó megjelölés (itt nyilván az a feltételezés, hogy a védjegyszerű használat eleve nem keltheti a hivatalosság használatát; ha pedig mégis azt keltené, akkor vagy az engedélyt kell megtagadni, vagy a bejelentést kell elutasítani amiatt, hogy a megjelölés a fogyasztókat megtévesztené).

Bármely arra irányuló jövőbeli kodifikációs kísérletnél, amely a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdésében meghatározott szempontrendszer pontosabbá és árnyaltabbá tételét célozná, bizonyonnyal vissza lehetne nyúlni e kérdéskör hazai jogtörténeti előzményeihez (lásd e tanulmány IV. fejezetét). A Címertv. 24. §-ának (4) bekezdésében adott felhatalmazás alapján még kiadásra váró végrehajtási rendelet szintén hozzájárulhat e feltételek részletes (nyilván csak a jelenlegi törvényi keretek között maradó) megállapításához.

5.8. Érdekes jogalkalmazási (sőt, akár jogalkotási) fejtörő lehet annak megválaszolása, hogy az illetékes szerv (hatóság) hozzájárulása (engedélye) vajon visszavonható-e, és ha igen, annak mi lehet a védjegyjogi hatása. Ebből a szempontból szintén tanulságos lehet nemzeti jelképeink szabályozásának története. Az 1883. évi XVIII. törvénycikk (lásd a 4.1. pontot) még ismerte az engedély visszavonásának, érvényvesztésének és hatálya megszüntetésének jogintézményeit; igaz viszont, hogy az 1890. évi II. törvénycikk nem tért ki mindezek védjegyjogi következményeire. Kicsit szélesebbre vonva a vizsgálódás körét megállapíthatjuk: maga a PUE is „hallgat” az illetékes hatóság engedélye visszavonásának lehetőségéről, illetve a visszavonás védjegyjogi következményeiről. Ebből adódóan az Irányelv és a KVR sem foglalkozik e kérdéskörrel, mint ahogy a PUE és az uniós védjegyjog kommentárjai sem. Azzal az óvatos feltételezéssel élhetünk, hogy az engedély visszavonható lehet, de ebből aligha adódhatnak védjegyjogi következmények, vagy ha mégis, csak áttételesen és korlátozottan. A Ket. 114. §-ából eredően elvileg módja lehet a miniszternek arra, hogy a Címertv. 10. §-ának (1) bekezdése alapján kiadott engedélyt – erről szóló döntésével együtt – visszavonja, ha megállapítja, hogy az jogszabályt sért; e lehetőséget azonban a Ket. időben és érdemben (anyagi jogi szempontból is) korlátozza: arra csak egy ízben, a döntés közzétételétől számított egy évig, jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jog sérelme nélkül kerülhet sor. Ez utóbbi megszorítás különösen fontos lehet az engedély alapján lajstromozott védjegy – mint szerzett jog – szempontjából (és a visszavonás lehetséges esetkörét meglehetősen szűkre vonja), hiszen a Vt. 3. §-a (1) bekezdésének c) pontjából következik: rosszhiszeműen bejelentett megjelölés eleve nem részesülhet oltalomban az erre vonatkozó önálló feltétlen kizáró ok folytán.

Más szóval: mivel a Ket.-ből adódóan amúgy is csak akkor vonható vissza a miniszteri engedély megadásáról szóló döntés, ha az érintett megjelölést rosszhiszeműen jelentették be lajstromozásra, az engedély visszavonása nem „keletkeztet” a Vt. 3. §-a (2) bekezdésének a) pontjára, illetve a PUE 6ter cikkére épülő, új és visszamenőleg érvényesíthető kizáró (tipikusan: törlési) okot, ellenben az engedély megszerzése és a védjegy lajstromozása érdekében rosszhiszeműen eljáró bejelentővel (illetve jogosulttal) szemben lehetővé teszi, de legalábbis

megkönnyíti a Vt. 3. §-a (1) bekezdésének c) pontjában szabályozott kizáró ok – önálló jogalapon – való érvényesítését.⁷²

Emellett előállhat az a helyzet is, hogy az illetékes hatóság (szerv) engedélyének (hozzájárulásának) kiadásakor mérlegelt szempontokban és körülményekben idővel olyan nagymértékű változások következnek be, hogy a címert, zászlót vagy más hasonló állami jelzést tartalmazó védjegy megtévesztővé válik. Ha e változások a védjegy addigi használatával hozhatók kapcsolatba, a védjegyoltalom megszűnését lehet megállapítani a megtévesztővé válás miatt a Vt. 35. §-a és 75–76. §-a alapján. Az oltalom ilyen címen történő megszűnése megállapításának helye lehet akkor is, ha az illetékes hatóság engedélyét nem vonták vissza.

Egyértelmű másfelől, hogy a védjegyoltalom megújítása semmilyen módon nem köthető az illetékes hatóság engedélyének „megújításához”. Az ilyesféle összekapcsolást célzó bármiféle szabályozás ellentétbe kerülne – egyebek mellett – a Védjegyjogi Szerződéssel, amelynek 13. cikke kizárja az ilyen típusú – érdemi vizsgálatot feltételező – feltételeknek a védjegyoltalom megújítása alkalmával való érvényesítését.⁷³

5.9. A Vt. és a Címertv. együttes olvasata számos további kérdést vet fel (és hagy megválaszolatlanul). E tanulmány végéhez közeledve azonban csak e kérdések felvillantására vállalkozhatunk:

- a Címertv.-ben szabályozott állami zászlón és címeren kívül más magyar (és a PUE 6ter cikke alá eső) jelzéseknél ki, milyen hatóság és milyen eljárásban, illetve szempontok szerint ad engedélyt az ilyen jelzést tartalmazó megjelölések védjegyoltalomban való részesítéséhez;
- a Címertv. 5. §-ának (1)–(3) bekezdésében szabályozott használati tilalmak megszegése milyen jogkövetkezményeket vonhat maga után (úgy tűnik, hogy büntetőjogiakat vagy szabálysértésieket jelenleg nem);
- a feltétlen kizáró okok Vt.-beli szabályozásán kívül a PUE 6ter cikkének hazai végrehajtásáról a magyar jog miként gondoskodik, azaz miként ad lehetőséget az *ex officio* fellépésre az érintett jelzések védjegyként való használatával szemben vagy a címerek speciális védelme érdekében?

⁷² Magától értetődik, de nem árt leszögezni: a miniszteri engedély (vagy a más „illetékes hatóságtól” származó engedély) visszavonása az SZTNH oldalán nem keletkeztet semmiféle hivatalból elvégzendő feladatot a már lajstromozott védjegyek kapcsán; így különösen nem változtat azon – a Vt. 38. §-ának (2) és 72. §-ának (1) bekezdéséből következő – alapelven, hogy védjegy törlésének csak kérelemre van helye.

⁷³ A Védjegyjogi Szerződés [l. a (19) lábjegyzetet] 13. cikkének (6) bekezdése értelmében „[a] Szerződő Felek egyetlen Hivatala sem végezhet érdemi vizsgálatot a megújítás eszközzésének céljaira”. A szóban forgó tilalom levezethető e cikk (4) bekezdéséből is.

5.10. Alaptörvényünk elfogadása alkalmából ez az írás nemzeti jelképeink védjegyjogi helyzetének felderítésére és bemutatására tett kísérletet. Arra vállalkozott, hogy védjegyjogunk e viszonylag kevésbé ismert területét feltérképezze, és azonosítsa azokat a szegleteit, amelyeknél az érintkezik a nemzeti jelképek védettségére és használatára vonatkozó – közjogi természetű – normákkal, valamint felkutassa azokat a jogértelmezési csapdákat, amelyeket a joggyakorlatnak érdemes volna elkerülnie. Észrevételeivel és kérdésfeltevéseivel talán annak a gondolkodási folyamatnak a serkentéséhez is hozzájárul, amely idővel akár elvezethet a jogszabályi környezet szükségesnek látszó átalakításához is.